
PREDGOVOR

Pred vami je tretja publikacija v *Zbirki Mednarodno pravo*, ki nastaja pod okriljem Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije in Založbe Fakultete za družbene vede. Zbirka je bila ustanovljena pred nekaj leti zato, da spodbudi ustvarjalnost v mednarodnem pravu in obogati obseg literature na tem področju v slovenščini. Knjiga *Pravo mednarodnih pogodb* je še posebno dragocena, ker je prvo domače avtorsko delo v tej zbirki. Nastala je pod peresi slovenskih strokovnjakov in svetovalcev za mednarodno pravo Ministrstva za zunanje zadeve na podlagi njihovih dolgoletnih izkušenj. To je eden od dosežkov, ki je izjemen in hvalevreden tudi v svetovnem merilu. Vesel in hvaležen sem, da so uslužbenci ministrstva in drugi sodelavci našli energijo in zanos za pripravo publikacije, s katero pomembno prispevajo k razvoju mednarodnega prava v Republiki Sloveniji.

Mednarodne pogodbe so vir pravic in obveznosti, ki v pisni obliki formalizirajo mrežo odnosov med subjekti mednarodnega prava. Ker temeljijo na soglasju pogodbenic, predvidljivosti in določnosti, pomembno prispevajo k stabilnosti mednarodnih odnosov. Zaradi teh lastnosti so eden poglobitvinih virov mednarodnega prava, na katerega se mednarodni subjekti največkrat sklicujejo in ga uporabljajo v praksi. Tako so mednarodne pogodbe neločljivo povezane tudi z delom našega zunanjega ministrstva. Republika Slovenija kot samostojna država vstopa v dvo- in večstranske diplomatske odnose prav na podlagi mednarodnih pogodb, ki so hkrati temelj za njeno sodelovanje v mednarodnih organizacijah.

Ta knjiga združuje teorijo in prakso ter obsega priročnik, strokovne prispevke in slovenska besedila temeljnih pogodb s področja prava mednarodnih pogodb. Zaradi svoje celovitosti je zanimiva ne le za diplomate, temveč tudi za javne uslužbence, ki se pri delu srečujejo s sklepanjem in/ali uporabo mednarodnih pogodb, za pravnike v gospodarskih družbah in odvetnike, ki se ukvarjajo z mednarodnim pravom, za študente dodiplomskega in podiplomskega študija mednarodnega prava in mednarodnih odnosov ter za druge, ki se v poklicnem življenju srečujejo s tem mednarodnopravnim področjem. Namen publikacije je, da postane referenčno delo za pravo mednarodnih pogodb, ki je lahko tudi študijski pripomoček, pomaga rešiti dileme v zvezi s pravili sklepanja in uporabo teh pogodb ali pa predstavi nov pogled na posamezno vprašanje prava s tega področja.

Zato vas z največjim veseljem vabim k zanimivemu branju.

Karl Erjavec
minister za zunanje zadeve

SPREMNA BESEDA

Izid publikacije *Pravo mednarodnih pogodb: priročnik, strokovni prispevki in dokumenti* je za vse, ki se poklicno srečujejo z zapletenimi vprašanji mednarodnih pogodb – diplomati v Ministrstvu za zunanje zadeve in v diplomatsko konzularnih predstavništvi, pravniki v velikih podjetjih, bankah, odvetniki pa tudi sodniki, ter seveda teoretiki in študenti, zlasti magistrskega in doktorskega študija prava – izjemnega pomena in jim bo v veliko pomoč. In to iz vrste razlogov.

Najprej zato, ker so mednarodne pogodbe v sodobnih mednarodnih odnosih zanesljivo najpomembnejši vir mednarodnega prava. Večina najpomembnejših odnosov v sodobni mednarodni skupnosti je kodificirana z večstranskimi mednarodnimi pogodbami. Enako velja tudi za dvostranske odnose, saj pogodbe urejajo tudi dvostranske odnose med državami. Spekter vprašanj, ki jih urejajo mednarodne pogodbe, se je v drugi polovici 20. stoletja izjemno razširil, saj so postali mednarodno pomembni tako rekoč vsi vidiki sodobnega družbenega življenja. Zato so vprašanja sklepanja, razlage, učinkovanja in uporabe mednarodnih pogodb danes deležna izjemne pozornosti vseh tistih, ki se ukvarjajo z mednarodnim pravom, bodisi kot teoretiki, bodisi kot praktiki.

Z mednarodnimi pogodbami so danes v okviru širokega spektra odnosov med državami, *inter alia*, urejeni politični, gospodarski, znanstveni in kulturni vidiki sodelovanja ter drugi odnosi. Na mednarodnih pogodbah temeljijo obstoječe mednarodne organizacije, tudi OZN, EU, NATO ipd. Z mednarodnimi pogodbami so urejeni odnosi med državami na kopnem in morju, v zraku in nadzračnem prostoru, pa tudi odnosi med njimi v času oboroženih konfliktov. Mednarodne pogodbe so temelj sodobnega mednarodnega varstva človekovih pravic, na mednarodnih pogodbah temelji sodobno mednarodno humanitarno pravo. Z mednarodnimi pogodbami se vse bolj urejajo vprašanja varstva okolja ter številna tehnična vprašanja uporabe sodobnih tehnologij. Skratka, vse manj je v sodobni družbi vprašanj, na katera ne posega mednarodna skupnost in ki niso urejena prav z mednarodnimi pogodbami.

Temeljna pravila o sklepanju, razlagi, učinkovanju itd. mednarodnih pogodb so na podlagi do takratnega običajnega mednarodnega prava kodificirale Dunajska konvencija o pravu mednarodnih pogodb (1969), Dunajska konvencija o nasledstvu držav glede mednarodnih pogodb (1978) in Dunajska konvencija o pravu mednarodnih pogodb med državami in mednarodnimi organizacijami ali med mednarodnimi organizacijami (1986). Te kodifikacije pravil mednarodnega prava

o mednarodnih pogodbah so nastale v Komisiji OZN za mednarodno pravo. Prva, pa tudi druga omenjena konvencija, sta v pretežni meri kodificirali že obstoječe mednarodno običajno pravo, torej že prej obstoječo splošno prakso držav. Delno pa sta tudi, kar zlasti velja za tretjo omenjeno konvencijo, izraz progresivnega razvoja mednarodnega prava. Oboje, kodifikacija mednarodnega prava in njegov progresivni razvoj, sta nalogi Komisije OZN za mednarodno pravo kot posebnega, subsidiarnega organa Generalne skupščine OZN. Ta komisija se tudi v sedanjem času ukvarja z nekaterimi še ne kodificiranimi ali v navedenih dunajskih konvencijah o pravu mednarodnih pogodb ne dovolj jasno urejenimi vprašanji. To so vpliv oboroženih konfliktov na veljavnost in učinkovanje mednarodnih pogodb, vpliv poteka časa in sukcesivne prakse držav na mednarodne pogodbe, začasno uporabo mednarodnih pogodb ter tudi pomembno vprašanje klavzule največjih ugodnosti (*MFN clause*) v mednarodnih investicijskih pogodbah.

Posebno pomembno, v mednarodni praksi in teoriji zapleteno vprašanje pridrzkov (rezerv) k mednarodnim pogodbam, ugovorov zoper pridrške in t. i. enostranskih političnih izjav pa je nedavno, po skoraj dveh desetletjih dela, Komisija OZN za mednarodno pravo zaključila s sprejemom posebnega »priročnika za prakso« (*Guide to Practice*). Namen tega zajetnega temeljnega dela, ki ga je vsa leta usmerjal moj prijatelj in sodelavec v komisiji, ugledni Alain Pellet, je, sicer s formalnopravno neobvezujočimi napotili, pomagati predvsem praktikom pri razreševanju zapletenih vprašanj, pridrzkov, ugovorov in enostranskih izjav ob sklepanju večstranskih mednarodnih pogodb oziroma pri naknadnem pristopanju k njim.

Navedena vprašanja kažejo na aktualnost problematike mednarodnih pogodb. K temu velja dodati, da v sodobni mednarodni praksi prihaja tudi do vrste drugih vprašanj v zvezi z mednarodnimi pogodbami. Omenimo le posebej obsežno in pogosto sporno problematiko t. i. mešanih pogodb, tj. pogodb med državami in zasebnimi pravnimi osebami, zlasti investitorji in multinacionalkami, problematiko pogodb znotraj regionalnih mednarodnih organizacij in integracij, in teh s tretjimi državami. Dodati velja problematiko prenosa vsebine mednarodnih pogodb v notranji pravni red, v našem primeru v naš pravni red. Posebej aktualni sta tudi problematika uporabe in razlage pogodb o človekovih pravicah na mednarodnih in domačih sodiščih.

Vse navedeno opravičuje, utemeljuje in zahteva posebno pozornost mednarodne pravne doktrine in prakse prav problematiki mednarodnih pogodb in prava mednarodnih pogodb. Zlasti za vse, ki se v praksi ukvarjajo z zunanjo politiko, je poznavanje problematike mednarodnih pogodb v najširšem smislu *conditio sine qua non* uspešnega dela. S problematiko mednarodnih pogodb v najširšem smislu seveda ne mislim le na pravna vprašanja sklepanja, razlage in uporabe pogodb, temveč tudi na pogajanja, ki do pogodb vodijo, in na soočenje z učinki in posledicami, ki jih imajo

večstranske in dvostranske mednarodne pogodbe za zunanjo politiko države, potem ko so ali bodo začele veljati.

Pričujoči zbornik se tega širšega, političnega vidika problematike mednarodnih pogodb ne dotika. Omejuje se na pravno problematiko, kar je smotrno, saj je prav pravna problematika mednarodnih pogodb specifična in potrebna izjemne pozornosti. V zborniku so obdelana za prakso pomembna vprašanja sklepanja mednarodnih pogodb, od izjemno aktualnega položaja mednarodnih pogodb v ustavnem in pravnem redu Slovenije, do njihovega hranjenja, registriranja in objavljanja, ter vloga depozitarja. Obdelana so tudi, ne le v praksi, temveč tudi v doktrini aktualna in v marsičem še nedorečena vprašanja pridrzkov k mednarodnim pogodbam, učinkovanje mednarodnih pogodb v primerjavi z enostranskimi akti in razlike med njimi. Posebej je v več prispevkih obravnavano aktualno vprašanje sklepanja in učinkovanja mednarodnih pogodb v okviru EU v specializiranih agencijah in vprašanje ustanovnih aktov mednarodnih organizacij. In – kar je bilo in je še vedno posebej aktualno prav za slovensko mednarodno pravno doktrino in prakso – tudi vprašanje nasledstva mednarodnih pogodb. Predstavljena je tudi problematika sklepanja mednarodnih pogodb na področju gospodarskega sodelovanja. Prvi del zbornika je priložnik za sklepanje mednarodnih pogodb, ki ima nedvomno veliko praktično vrednost.

Naj ob izidu tega pomembnega dela za našo učinkovitejšo diplomatsko prakso, pa tudi prispevku k naši mednarodno pravni doktrini, dodam še dve misli. Najprej to, da so avtorji v veliki večini mlajši diplomati oziroma delavci Ministrstva za zunanje zadeve, ki z lastnim strokovnim in znanstvenim izpopolnjevanjem in dosežki kažejo moderno razumevanje diplomacije in zunanje politike. Diplomacijo in zunanjo politiko razumejo kot dejavnost utemeljeno na sebi lastnih teoretičnih osnovah, ki vključujejo tudi mednarodno pravo. Z resnim, strokovnim delom kažejo na nastajanje strokovno neoporečnega jedra slovenske kvalitetne diplomacije. Odpravljajo v preveliki meri še prisotno predstavo o diplomaciji kot »nastopanju« na sprejemih, pisanju zabeležk brez lastnega intelektualnega vložka, prenašanju sporočil, organizaciji obiskov ipd. – skratka dejavnosti, za katero je hitro in brez vlaganja v lastni razvoj primeren vsak izobrazbeni profil in vsak posameznik, če le zna dva tuja jezika. Zato je v pričujočem zborniku izjemno spodbudno brati solidno napisane in znanstveno utemeljene prispevke naših mladih diplomatov. Ob pregledu zbornika in njegovih avtorjev, vključno s tistimi, ki so ga zasnovali, zato ni odveč parafrazirati staro, antično misel: pa se vendarle premika — v slovenski diplomaciji, in to v pravo smer!

Naj še poudarim sicer znano dejstvo, da je za vsako zunanjo politiko in torej za vsako državo mednarodno pravo, kot njegov najpomembnejši del pa mednarodne pogodbe, najprej okvir njenega delovanja v mednarodnih odnosih, ki ga je treba poznati in razumeti. Hkrati pa je mednarodno pravo v vseh njegovih razsežnostih pomembno sredstvo zunanje politike. Nanj se sklicujejo države, ko utemeljujejo svoje interese

in nanj opirajo svoje zahteve. Z njim utemeljujejo svoje zunanje politične interese in aktivnosti, pa tudi odpor zoper tuje zahteve in interese. Še posebej za države, in takšna je tudi naša, ki nimajo ne velike politične ne gospodarske in finančne in ne vojaške moči, pa je prav mednarodno pravo, njegov najpomembnejši del pa so mednarodne pogodbe, če že ne edino, pa zanesljivo najpomembnejše sredstvo zunanje politike. Pričujoča publikacija je zato pomemben prispevek k učinkoviti zunanji politiki Slovenije.

Zato se velja zahvaliti avtorjem prispevkov pa tudi tistim, ki so zamisel o zborniku dali in ga zasnovali.

prof. dr. Ernest Petrič
član Komisije OZN za mednarodno pravo
in ustavni sodnik

UVODNIK

o pomenu oddelka za mednarodno pravo na ministrstvih za zunanje zadeve

Skoraj na vseh ministrstvih za zunanje zadeve (v nadaljevanju: MZZ) deluje oddelek, pristojen za mednarodnopravna vprašanja. Delokrog ustreznih oddelkov, njihova struktura in organiziranost se seveda od države do države razlikuje. Tako so nekateri tovrstni oddelki pristojni le za vprašanja mednarodnega javnega prava, drugi pa pokrivajo tudi nekatera druga delovna področja, na primer mednarodno zasebno pravo, človekove pravice, mejna vprašanja, naloge agenta pred mednarodnimi sodišči, mednarodno pravno pomoč, določena vprašanja v zvezi z notranjim pravom in podobno. Brez pretiravanja pa lahko ugotovimo, da so vsi ti oddelki v večji ali manjši meri pristojni za vprašanja, povezana s sklepanjem mednarodnih pogodb.

Na svetu obstajajo trije glavni sistemi svetovanja o vprašanih mednarodnega prava na vladni ravni:

- sistem pravnikov na MZZ, ki niso diplomati, temveč pravni strokovnjaki, ki opravljajo samo naloge s pravnega področja večinoma v notranji službi (niso del rotacije diplomatov med notranjo in zunanjo službo razen nekaterih delovnih mest v diplomatsko-konzularnih predstavništvi, rezerviranih za mednarodne pravnike – tak sistem imajo ZDA, Velika Britanija, Grčija),
- centraliziran pravni sistem, kjer en vladni resor (navadno ministrstvo za pravosodje ali pa državno pravobranilstvo) usklajuje celotno pravno svetovanje, vključno z mednarodnim pravom (tak sistem se je razvil v nekaterih državah, ki so postale neodvisne v procesu dekolonizacije, v Evropi ga imata Ciper in Malta),
- sistem pravnikov - diplomatov, kjer so pravni svetovalci polno integrirani v diplomatsko službo (to je prevladujoči sistem na svetu in v Evropi, ima ga tudi Republika Slovenija).

Kakšna je vloga tovrstnega oddelka oziroma pravnega svetovalca? Iz same narave stvari izhaja, da je temeljna naloga pravnega svetovalca razlagati mednarodno pravo in mednarodne pogodbe za MZZ, pogosto pa tudi za druga ministrstva in vlado, včasih tudi za parlamentarna telesa, ter dajati pravno mnenje ali nasvet s področja mednarodnega prava. Ko pravni svetovalec sodeluje pri obravnavi političnih alternativ na MZZ, je pričakovati, da spodbuja spoštovanje mednarodnega prava. Njegova naloga je, da v procesu oblikovanja alternativnih zunanjepolitičnih stališč opozori na morebitne zadržke z mednarodnopravnega vidika in zavrne politične predloge, ki

so nesprejemljivi z vidika mednarodnega prava. Namen tovrstnega svetovanja je dati ustrezen pravni okvir za oblikovanje primernih zunanjepolitičnih odločitev tako, da politika države ne pride v navzkrižje z mednarodnim pravom in interesom mednarodne skupnosti.

Pravni svetovalec pri svojem delu ne upošteva izključno mednarodnopravnega vidika, temveč tudi interese svoje države, tako da njegovo mnenje ni popolnoma brez vpliva premislekov politične narave. V tem smislu lahko sklepamo, da gre pri delovanju pravnega svetovalca za preplet prava in politike in da se svetovalcu na nek način odpira maneverski prostor med vlogo neodvisnega strokovnjaka in nekakšnega odvetnika MZZ in vlade. V katero od teh dveh smeri se bo konkretno pravno mnenje nagibalo, je odvisno od razmer v državi (ureditve, tradicije – pravne in druge) in seveda tudi od oseb, ki dajejo mnenja. V tem kontekstu se navaja, da je naloga oddelka/pravnega svetovalca na MZZ, da s pravnimi argumenti upraviči vladno politiko do nekega zunanjepolitičnega vprašanja. Gre za situacije, ko je sprejeto neko politično stališče s posvetovanjem ali brez posvetovanja s pravno stroko, ki ga je treba nato pravno upravičiti ali vsaj zagovarjati. Pomembno je, da si pravni svetovalec po svojih sposobnostih prizadeva dati strokovno utemeljeno mnenje in odkrito prikazati pravne vidike nekega vprašanja ne glede na to, ali se ti morda ne skladajo s pogledi ministra ali vodstva ministrstva. Po drugi strani pa se od pravnega svetovalca pričakuje, da predlaga, kako slediti konkretnemu zunanjepolitičnemu cilju, da bo ravnanje skladno z mednarodnim pravom in mednarodno sprejetimi obveznostmi države.

Vprašanje, ki se ob tem zastavlja, je, ali mednarodni pravniki na zunanjih ministrstvih samo razlagajo veljavno mednarodno pravo ali pa tudi prispevajo k njegovemu razvoju. Mednarodno pravo se oblikuje in razvija s prakso držav, h kateri pomembno prispevajo mednarodni pravniki, ko sodelujejo pri oblikovanju stališč države. Tovrsten prispevek je očitnejši v primerih, ko pravni položaj ni popolnoma jasen in je malo precedenčnih primerov ter se s pravnim mnenjem lahko ustvari precedens, ki morda pozneje pripelje k razvoju prava na konkretnem področju. K razvoju mednarodnega prava se lahko prispeva tudi s sklenitvijo mednarodne pogodbe, v kateri so nekatere nove rešitve, če se te rešitve uveljavijo v nadaljnji pogodbeni praksi. Na svetovni ravni je za kodifikacijo in progresivni razvoj mednarodnega prava primarno pristojna Komisija OZN za mednarodno pravo. K njenemu delu s svojimi predlogi in mnenji, najpogosteje v okviru razprave v 6. (pravnem) odboru GS OZN, prispevajo tudi pravni svetovalci. Prispevek k razvoju mednarodnega prava predstavljajo tudi odločitve, sprejete v okviru mehanizmov mirnega reševanja sporov med državami (arbitraža, mednarodna sodišča), pri katerih sodelujejo pravni svetovalci.

Kot rečeno, gre za eno od temeljnih nalog tovrstnih oddelkov v zvezi s sklepanjem mednarodnih pogodb in drugih mednarodnih aktov. V praksi so delovne naloge, povezane s to vsebino, morda najbolj tipične za te oddelke na MZZ. Te naloge so

povezane z vrsto vidikov – gre za mnenje, ali je mednarodni akt pogodbene ali nepogodbene narave, za skrb za ustreznost postopka, ki se vodi za sklenitev mednarodne pogodbe, za pregled osnutkov besedil z vidika skladnosti s prakso mednarodnega prava pogodb in slovenske ureditve ter prakse, sodelovanje v pogajanjih, preverjanje skladnosti besedil v več jezikovnih različicah, postopek ratifikacije, uveljavitev mednarodnih pogodb, njihovo hrambo, evidenco in registracijo pri generalnem sekretarju OZN in v posameznih primerih za naloge depozitarja večstranskih mednarodnih pogodb. Za Republiko Slovenijo je pomembno tudi vprašanje nasledstva mednarodnih pogodb.

V tem smislu pričujoča knjiga, strokovni prispevki in priročnik predstavljajo izjemno pomemben prispevek k teoriji in praksi ne samo na področju sklepanja mednarodnih pogodb, temveč za diplomacijo mlade slovenske države nasploh. Zlasti v začetnem obdobju po pridobitvi neodvisnosti je bilo oblikovanje ustrezne pravne podlage za razvijanje stikov in odnosov Republike Slovenije v mednarodni skupnosti izjemnega pomena. Sam sem imel to priložnost, da sem del te diplomacije od leta 1991 in da sem kot član in vodja službe/sektorja za mednarodno pravo v začetnem obdobju pri tem sodeloval. Ocenjujem, da je po več kot dvajsetih letih prakse nastopil primeren trenutek za izdajo tovrstne publikacije, ki povzema razvoj in izkušnje iz tega obdobja.

Borut Mahnič
veleposlanik, generalni direktor
za mednarodno pravo
in zaščito interesov
ministrstva za zunanje zadeve

Andraž Zidar*

UVODNI PRISPEVEK

Sodobni trendi na področju prava mednarodnih pogodb

V sodobnem svetu mednarodne prepletenosti in soodvisnosti je nemogoče opravljati naloge v diplomaciji in državnem ustroju brez temeljnega poznavanja prava mednarodnih pogodb. Ta knjiga je namenjena prav širjenju znanja o sklepanju in izvajanju teh pogodb v slovenskem pravnem prostoru. Ker je prva svoje vrste v Sloveniji, je tudi pionirsko delo. Že predhodni prispevki so omenjali, da je edinstvena tudi zato, ker so vsi avtorji opravljali – ali še opravljajo – naloge pravnih svetovalcev na Ministrstvu za zunanje zadeve, kjer je zbranih največ delujočih mednarodnih pravnikov pri nas. Tako je ta knjiga celovit zbornik izkušenj in znanja iz prava mednarodnih pogodb vse od osamosvojitve Slovenije. Domača mednarodnopravna stroka se s tem delom približuje tradiciji nekaterih držav, v katerih imajo pravni svetovalci nosilno vlogo pri ustvarjanju mednarodnopravne prakse in doktrine.¹

Poudarek te knjige je na uporabnosti pridobljenega znanja pri vsakdanjem delu. V pravu mednarodnih pogodb ima praksa držav, ki jo sooblikujejo pravni svetovalci, osrednji vpliv na razvoj te pomembne veje mednarodnega prava.² Knjiga ob svoji praktični usmeritvi upošteva pomembne vpoglede iz doktrine, saj avtorji utemeljujejo svoje strokovne prispevke tudi s spoznanji iz vodilnih teoretičnih del in jih

* Univerzitetni diplomirani pravnik, magister s področja človekovih pravic in demokratizacije, doktor mednarodnega prava, višji raziskovalni svetnik na Britanskem inštitutu za mednarodno in primerjalno pravo, nekdanji generalni direktor Direktorata za mednarodno pravo in zaščito državljanov na MZZ (2009–2012).

1 V splošnem gre za dva pristopa. V Združenem kraljestvu so pravni svetovalci zunanjega ministrstva (*Foreign and Commonwealth Office*) med zelo uglednimi avtorji ne le v domačem, temveč tudi svetovnem merilu. Omeniti je treba imena, kot so Arthur Watts, Gerald Fitzmaurice, Ian Sinclair, Anthony Aust, Michael Wood, Richard Gardiner in Frank Berman. V nekaterih državah (npr. ZDA, Švica, latinske države) pa so pravni svetovalci na zunanjih ministrstvih pogosto akademiki, ki prav tako skrbijo za stik med teorijo in prakso. Med njimi najdemo npr. Harolda Hongjuja Koha, Nicolasa Michela in Concepción Escobar Hernández.

2 Prim. A. Aust, nav. delo, str. 7–8.

dopolnjujejo z lastnimi mislimi. S kombinacijo prakse in teorije tako pomembno prispevajo k razvoju slovenskega znanja o mednarodnem pravu.

Pomemben del knjige je posodobljeni prevod Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb (1969; v nadaljevanju Dunajska konvencija), ki je kodificirala temeljna pravila za sklepanje pogodb med državami.³ Mednarodne pogodbe so eden najpomembnejših virov mednarodnega prava, zato ne preseneča, da dajejo nekateri avtorji pravu mednarodnih pogodb ustavno naravo v mednarodni skupnosti.⁴ Pri tem je treba upoštevati vpliv, ki ga ima kodificirana dunajska ureditev na mednarodno običajno pravo. Meddržavno sodišče v Haagu je že večkrat presodilo, da lahko mednarodnopravna norma obstaja vzporedno v pogodbeni in običajnopravni obliki.⁵ Podobno zdaj velja za določbe Dunajske konvencije. Po Austovem in Reuterjevem mnenju je večina, če ne celo celota določb te konvencije postala del mednarodnega običajnega prava.⁶ Ta ugotovitev ni zgolj akademska, kajti pravila Dunajske konvencije zavezujejo vse države, ne le države pogodbenice. Dejstvo, da so ta pravila zapisana (kodificirana), je pomembno tudi za njihovo določno uporabo v meddržavni praksi. Dunajska konvencija tako predstavlja »malo ustavo« mednarodnega pravnega sistema.

Če sledimo Kelsnovemu pojmovanju enovitega pravnega sistema, ugotovimo, da je mednarodno pravo z načelom *pacta sunt servanda* pri vrhu normativne piramide. To načelo je tudi temelj za ureditev prava mednarodnih pogodb in zato za sklepanje teh pogodb med državami (in drugimi mednarodnimi subjekti).⁷ Kelsnovo pojmovanje zastopa monistično teorijo, po kateri ni večjih težav pri prenašanju norm iz mednarodnega v notranji pravni sistem.⁸ Nasprotni pogled zajema dualistična teorija, ki riše ostro ločnico med mednarodnim in notranjim pravnim sistemom.⁹ Toda razlikovanje med monizmom in dualizmom je zaradi intenzivnega dialoga med

3 Knjiga vsebuje tudi posodobljeni prevod Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb med državami in mednarodnimi organizacijami ali med mednarodnimi organizacijami (1986) ter Dunajsko konvencijo o nasledstvu držav glede mednarodnih pogodb (1978). Obe konvenciji konceptualno in terminološko sledita prvi Dunajski konvenciji o pravu mednarodnih pogodb.

4 P. Reuter, nav. delo, str. 25.

5 Najizraziteje v zadevi *Nikaragva proti ZDA* (Merits), ICJ, 27. junij 1986, odstavek 175, 177.

6 A. Aust, nav. delo, str. 13, in P. Reuter, nav. delo, str. 25. Nekoliko previdnejši je I. Brownlie, nav. delo, str. 608.

7 Glej H. Kelsen, nav. delo, str. 323–324, in E. Denza, nav. delo, str. 429.

8 H. Kelsen, nav. delo, str. 330–331.

9 E. Denza, nav. delo, str. 428–429.

mednarodno in notranjo ravno postalo preseženo. Sodobno vrednotenje razmerja med mednarodnim in notranjim pravom mora temeljiti na dejanskem dogajanju, in sicer na ravnanju vlade in parlamenta pri sprejemanju in izvajanju novih mednarodnih pogodb ter ravnanju sodišč pri presojanju vprašanj, ki se nanašajo na mednarodno pravo.¹⁰

Tako je v svetovnem merilu zanimiv trend k pluralizmu pravnih redov in sodnemu dialogu kot katalizatorju normativnih napetosti.¹¹ Vedno bolj se uveljavlja praksa, da do pravega prenosa mednarodnega prava v notranje pravo pride šele na podlagi ustavnosodne presoje. V slovenskem pravnem sistemu ima v tem pogledu osrednjo vlogo ustavno sodišče, ki je v zadnjem času opravilo več pomembnih presoj skladnosti med mednarodnimi pogodbami in domačim ustavnopravnim redom. S tem je vzpostavilo poseben *corpus iuris*, ki ga lahko imenujemo ustavno mednarodno pravo.¹² Hkrati slovensko ustavno sodišče sodeluje v zgoraj omenjenem sodnem dialogu, v katerem spremlja in se odziva na jurisprudenco mednarodnih sodišč, kot je na primer Evropsko sodišče za človekove pravice. Poudariti je treba, da sodni dialog večinoma ne povzroča rivalstva med najvišjimi sodnimi organi, temveč vzpostavlja koalicijo najvišjih sodnih organov na podlagi avtonomnega pravnega mišljenja, ki se upira – tedaj ko je treba – kratkovidni in parcialni miselnosti političnih izvršilnih organov v mednarodnem in notranjih pravnih sistemih.¹³ Ker sodni dialog na najvišji ravni vpeljuje v slovenski pravni prostor avtonomno, dinamično in ustvarjalno pravno mišljenje, je zelo koristen za osamosvajanje domače pravne prakse in znanosti, ki se vse prevečkrat spogledujeta z intelektualno samozadostnostjo in dušičim pravnim formalizmom. Predvsem pa je sodni dialog najboljši način sinteze pravil mednarodnega in notranjega prava v celovit in delujoč pravni sistem v Sloveniji.¹⁴

Ena od osrednjih sestavin prava mednarodnih pogodb je pogodbeno volja strank: soglasje države je ključno, da ta postane pogodbenica mednarodne pogodbe in

10 Prav tam, str. 429.

11 Glej N. Krisch, nav. delo, P. Schiff Berman, nav. delo, A.-M. Slaughter, nav. delo, G. de Búrca, nav. delo, in R. Higgins, nav. delo.

12 Ustavni pristop na pravnem področju je v slovensko pravno znanost prvi uvedel profesor Boštjan M. Zupančič (glej B. M. Zupančič in drugi, nav. delo). Ta pristop upošteva npr. tudi Aleš Galič, nav. delo, in Lovro Šturm, nav. delo.

13 Tako pravno in vrednostno poenotenje med Ustavnim sodiščem Republike Slovenije in Evropskim sodiščem za človekove pravice je bilo v zadnjem času razvidno predvsem pri množičnih kršitvah človekovih pravic izbrisanih.

14 Podoben je pristop Evropskega sodišča za človekove pravice. Glej B. M. Zupančič, nav. delo, str. 351–392.

s tem nosilka mednarodnih pravic in obveznosti.¹⁵ S sklepanjem mednarodnih pogodb, ki vsebujejo pravice in obveznosti, države ustvarjajo nova mednarodna pravila.

V zadnjem času je mogoče zaznati zanimive spremembe v mednarodni pravotvornosti (*international law-making*). Ko se je Varnostni svet OZN spopadel s sodobnimi grožnjami mednarodnemu miru in varnosti, je na podlagi VII. poglavja Ustanovne listine OZN sprejel resoluciji z obvezujočo močjo (resoluciji 1373 in 1540), ki državam članicam nalagata normativne obveznosti.¹⁶ Te obveznosti so podobne določbam iz primerljivih mednarodnih pogodb.¹⁷ Torej se kot pomemben vir mednarodnega prava zdaj uveljavljajo pravotvorne resolucije Varnostnega sveta OZN, ki lahko v izjemnih primerih nadomestijo običajni proces sprejemanja mednarodnih pravil z mednarodnimi pogodbami.¹⁸ Po svoji zasnovi pomenijo resolucije Varnostnega sveta revolucionarni premik in omogočajo večjo medsebojno povezanost mednarodnega prava, ki lahko postane pomembno orodje pravnih reform.¹⁹ Poleg odmika od načela soglasja se tako vzpostavlja normativna hierarhija v mednarodni skupnosti.²⁰ Kljub temu ta razvoj zaenkrat predstavlja izjemo od pravila – v procesu mednarodne pravotvornosti imajo mednarodne pogodbe, ki so utemeljene na načelu svobodne volje držav, še vedno prevladujočo vlogo.

Prvi del knjige *Pravo mednarodnih pogodb* vsebuje priročnik o postopku sklepanja mednarodnih pogodb in drugih mednarodnih aktov avtorice Irene Jager Agius. To je nosilni strokovni prispevek, ki povzema dolgoletno prakso Ministrstva za zunanje zadeve in oriše veljavni pravni okvir za sklepanje pogodb v pravnem redu Republike Slovenije (RS). Poudarek priročnika je na notranjepremem postopku, na podlagi katerega Slovenija postane država pogodbenica določene pogodbe. Podrobno so razdelane posamezne faze pri sklepanju mednarodne pogodbe, kar je pomembno

15 Glej P. Reuter, nav. delo, str. 26–27, in A. Aust, nav. delo, str. 94 in nasl.

16 A. Boyle, nav. delo, str. 24–25. Normativno gre za obvezujočo pravno naravo na podlagi 25., 39., 41. in 103. člena Ustanovne listine Organizacije združenih narodov. Še posebej pomemben je 103. člen ustanovne listine: »Če so obveznosti članic Organizacije združenih narodov po ustanovni listini v nasprotju z njihovimi obveznostmi po drugih mednarodnih sporazumih, prevladajo obveznosti po ustanovni listini.«

17 Resolucija 1373, S/RES/1373 (2001), VS OZN, 28. september 2001 (mednarodni terorizem), in Resolucija 1540, S/RES/1540 (2004), VS OZN, 26. april 2004 (prepoved širjenja orožja za množično uničevanje).

18 A. Boyle, nav. delo, str. 25.

19 Prav tam, str. 26.

20 Ta razprava se je razvila zlasti v zadevi Kadi. Za več o tem glej G. de Búrca, nav. delo, str. 1–50.

in koristno zlasti zato, ker so v uvodnih delih postopka za pobudo pristojna resorna ministrstva, ki s temi pravili mnogokrat niso podrobno seznanjena.

Drugi del knjige s strokovnimi prispevki o sklepanju mednarodnih pogodb in drugih mednarodnih aktov sestavlja pet vsebinsko zaokroženih poglavij. Prvo poglavje obravnava splošna vprašanja sklepanja mednarodnih aktov. Prispevek Simone Drenik predstavi zahtevno tematiko mesta mednarodnih pogodb v slovenskem pravnem redu. Avtorica najprej podrobno razčleni ustavni in zakonski okvir, ki se nanaša na mednarodne pogodbe, ter opozori na določila o državnih mejah in človekovih pravicah, ki sta temeljna pojma sodobne državnosti. Nato se osredotoči na mesto, ki ga imajo mednarodne pogodbe v slovenskem pravnem redu (»pod ustavo in nad zakoni«), ter razdela pojma »notranjopravne« in »mednarodnopravne« ratifikacije mednarodnih pogodb. Zadnji del prispevka podrobneje obravnava posebna področja, kakršna so opredelitev državnih meja, varstvo človekovih pravic in nasledstvo mednarodnih pogodb. Prispevek Tjaše Tanko se ukvarja z razlikami med mednarodnimi pogodbenimi in nepogodbenimi akti. Ker države sklepajo čedalje več mednarodnih nepogodbenih aktov, se avtorica osredotoči na opredelitev tega izraza, na razlike, ki se nanašajo na postopek sklepanja takega akta, in na pravne posledice v slovenskem pravnem redu. Z vidika načela preglednosti je posebno pomembna ugotovitev, da morajo biti tudi nepogodbeni akti dostopni javnosti in so lahko zaupni le v izjemnih primerih, ki so skladni s slovensko zakonodajo. Mateja Grašek obravnava vprašanje nasledstva RS glede mednarodnih pogodb nekdanje SFRJ. Avtorica poudarja, da je nasledstvo mednarodnih pogodb izjemno kompleksno, zato je zaželeno prožnost, ki jo na tem področju lahko ponudi le praksa. Prispevek celovito predstavi našo prakso prevzemanja nasledstva dvostranskih in večstranskih mednarodnih pogodb po SFRJ vse od osamosvojitve Slovenije.

Drugo poglavje se osredotoča na aktualne vidike sklepanja mednarodnih aktov. V prispevku Ane Polak Petrič o pridržkih k mednarodnim pogodbam je osrednja misel, da ta institut omogoča vključitev čim več držav v mednarodne pogodbe (univerzalizacija), toda preveč pridržkov lahko omaje celovitost (kohezijo) pogodbene ureditve. Kot poudarja avtorica, je pomembno najti ustrezno ravnotežje med tema skrajnostma. V nadaljevanju podrobneje predstavi nedavno sprejeti priročnik Komisije OZN za mednarodno pravo glede pridržkov in slovensko ureditev na tem področju. Hvalevredna posebnost naše ureditve je, da pridržki k mednarodnim pogodbam o človekovih pravicah niso mogoči. V nadaljevanju se Mateja Grašek posveti tematiki mednarodnih organizacij in njihovim ustanovnim aktom. Poudarja, da se lahko ustanovni akt sprejme z mednarodno pogodbo ali resolucijo, kar je odvisno od politične volje držav. Ker so mednarodne organizacije živ organizem, se lahko zgodi, da se okvir njihovih ustanovnih aktov sčasoma preseže. V takih primerih je uporabna zlasti teorija izvedenih pristojnosti, ki mednarodni organizaciji omogoča dinamičen razvoj in prilagajanje zahtevam sedanjosti. V naslednjem prispevku o

učinkih mednarodnih pogodb in mednarodnih enostranskih aktov držav Mihael Zupančič podrobno obravnava pomembno, a mnogokrat spregledano vprašanje učinkov enostranskih izjav držav. Predvsem v političnem življenju dostikrat ni zavedanja, da imajo lahko izjave državnikov pomembne pravne učinke in posledice v odnosih med državami, zato je treba biti pri takih izjavah zelo previden. Avtor se posveti tudi vprašanju učinkov mednarodnih pogodb in izjav na tretje države. Čeprav velja splošno načelo, da ti učinki tretjih držav ne zavezujejo, obstajajo pomembne izjeme in te so tudi podrobneje predstavljene.

Tretje poglavje se posveča praktičnim vidikom sklepanja mednarodnih pogodb. Tadeja Marinič obravnava njihovo evidentiranje in hrambo, ki imata daljnosežne učinke v praksi. Evidenca omogoča namreč formalen in avtoritativen pregled nad mednarodnimi pogodbami, ki zavezujejo Slovenijo, skupaj z vsemi pomembnimi podatki, kot so kraj in čas sklenitve, podpisniki, uveljavitev in podobno. Hkrati je treba pred ratifikacijskim postopkom vsako mednarodno pogodbo vpisati v Register predpisov Slovenije, iz katerega so razvidni podatki za njeno uporabo v slovenskem pravnem redu. Nič manj pomembna ni fizična hramba mednarodnih pogodb na Ministrstvu za zunanje zadeve. Gre za hrambo izvirnih dokumentov, ki so vir mednarodnopravnih pravic in obveznosti za Republiko Slovenijo in tako predstavljajo neprecenljivo gradivo in svojevrstno nacionalno bogastvo. Podobne teme obravnava Aleksander Čičerov v prispevku o depozitarju mednarodnih pogodb, njihovi registraciji in hranjenju. Avtor poudarja, da je depozitarstvo večstranskih pogodb prestižna naloga, ki prinaša veliko odgovornosti. Dejstvo, da države pogodbenice zaupajo izvirnik pogodbe izbrani državi v depozitarstvo, je svojevrstno priznanje, s katerim je povezana tudi odgovornost depozitarja, da vse s tem povezave naloge izpolnjuje nepristransko. V zadnjem času je tudi Slovenija prevzela depozitarstvo več mednarodnih pogodb, kar priča o pomembni vlogi, ki jo ima v mednarodnih pravnih odnosih. Z vprašanjem depozitarstva je smiselno povezano tudi vprašanje uradne registracije mednarodnih pogodb, pri čemer osrednjo pravno ureditev določa 102. člen Ustanovne listine Organizacije združenih narodov.

Četrto poglavje razgrinja svojevrsten vidik pogodbene tematike: sklepanje mednarodnih pogodb v okviru Evropske unije (EU). Prispevek Božene Forštnarič Boroje se ukvarja z mednarodnimi sporazumi kot zunanjo razsežnostjo delovanja EU. Avtorica se najprej posveti položaju mednarodnih pogodb v pravnem redu EU in nato obravnava postopek sklepanja sporazumov EU z drugimi mednarodnimi subjekti. Mednarodne sporazume EU razvrsti v različne kategorije in v nadaljevanju podrobno razčleni njihove značilnosti. To je pomembno zlasti za novo, poenoteno ureditev prava EU, ki jo je vpeljala Lizbonska pogodba. V naslednjem prispevku se Andrej Svetličič osredotoči na notranji postopek sklepanja mednarodnih pogodb v okviru članstva Slovenije v EU. Najprej obravnava pravno podlago za sklepanje mednarodnih pogodb v EU in RS, nato pa notranjepravni postopek sklepanja

mednarodnih pogodb Slovenije kot članice EU, vključno s posamičnimi postopkovnimi fazami in dejanji. Kot poudarja avtor, je zaradi kompleksnega postopka in prepletenih pristojnosti nujno, da predhodni postopek sklepanja prek EU-portala redno spremljajo vsi resorji RS s pristojnostmi za zadeve EU. V nadaljevanju Danijela Horvat obravnava ureditev in prakso pogojevanja pogodbenih odnosov EU z izpolnjevanjem človekovih pravic. V prispevku natančno predstavi razvoj uporabe klavzule o spoštovanju človekovih pravic v sporazumih, ki jih je EU sklenila z drugimi mednarodnimi subjekti. Opozarja, da so bili prvotni ustanovitveni akti sedanje EU osredotočeni izključno na ekonomska vprašanja. Zato je bil z vpeljavo klavzule o človekovih pravicah v sporazume EU narejen velik pojmovni preskok. Posebne omembe je vredna ugotovitev, da je lahko nespoštovanje te klavzule, v skladu z Dunajsko konvencijo, bistvena kršitev mednarodne pogodbe in razlog za prenehanje pogodbe ali ustavitev uporabe pogodbe v celoti ali delno.

Peto poglavje zajema čedalje pomembnejše sklepanje mednarodnih pogodb na gospodarskem področju. Marko Rakovec obravnava tematiko dvostranskih mednarodnih pogodb o naložbah in uvodoma poudari, da so te pogodbe usmerjene h gospodarskim ciljem, kakršni so rast produktivnosti ter ustanavljanje in organiziranje podjetij in vzpostavljanje delovnih mest doma in v tujini. Podrobno razčleni sestavine mednarodnih pogodb o naložbah in postopek njihovega sklepanja, še posebno v okviru EU. Avtor predstavi tudi obstoj ureditve reševanja sporov v zvezi s pogodbami o naložbah s poudarkom na arbitraži, ki pridobiva vse večji pomen kot vir splošnega mednarodnega prava. V naslednjem prispevku, ki se nanaša na sklepanje mednarodnih sporazumov o gospodarskem sodelovanju v Sloveniji, se Tadeja Marinič in Marko Rančigaj posvetita pravnim vidikom gospodarske diplomacije. Uvodoma se naslonita na teoretična izhodišča – ekonomska in pravna – za sklepanje gospodarskih mednarodnih pogodb. Ugotavljata, da se z globalizacijo večja tudi gospodarska razsežnost slovenske diplomacije. Še posebno v zadnjih nekaj letih se ta dejavno posveča sklepanju mednarodnih gospodarskih pogodb, da bi se okrepila gospodarska dejavnost v Sloveniji. Prispevek podrobneje obravnava vsebinske elemente teh pogodb in postopek za njihovo sklepanje. Posebna značilnost pogodb o mednarodnem gospodarskem sodelovanju so mešane meddržavne komisije, ki na rednih, praviloma letnih sestankih potrjujejo skupne projekte, kar je gonilo gospodarskega sodelovanja med pogodbenicama.

Sklepni del knjige o pravu mednarodnih pogodb je posvečen pomembnim mednarodnopravnim aktom in drugim dokumentom. Objavljen je posodobljen uradni prevod Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb (1969), prav tako pa je uradno verificiran prevod Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb med državami in mednarodnimi organizacijami ali med mednarodnimi organizacijami (1986). Temu je dodana Dunajska konvencija o nasledstvu držav glede mednarodnih pogodb (1978). Poleg temeljnih mednarodnopravnih virov vsebuje tudi druge dokumente in gradivo, ki so pomembni za sklepanje mednarodnih pogodb.

Na podlagi kratke predstavitve knjige lahko brez dvoma sklenemo, da je njena vsebina zanimiva in koristna za prakso in teorijo, zato nam preostane le še povabilo k branju, ki naj pripomore k nadaljnjemu razvoju prava mednarodnih pogodb v Sloveniji.

Literatura

Knjige, poglavja in članki:

- Anthony Aust: *Modern Treaty Law and Practice*. 2. izdaja, Cambridge University Press, Cambridge 2007.
- Alan Boyle: *Reflections on the Treaty as a Law-making Instrument*, v: Alexander Orakhelashvili in Sarah Williams (ur.): *40 Years of the Vienna Convention on the Law of Treaties*. British Institute of International and Comparative Law, London 2010, str. 1–28.
- Ian Brownlie: *Principles of Public International Law*. 7. izdaja, Oxford University Press, Oxford 2008.
- Gráinne de Búrca, *The European Court of Justice and International Legal Order after Kadi*, v: *Harvard Journal of International Law*, št. 1, vol. 51 (2010), str. 1–50.
- Eileen Denza: *The Relationship between International and National Law*, v: M. Evans (ur.): *International Law*. 2. izdaja, Oxford University Press, Oxford 2006, str. 423–448.
- Aleš Galič: *Ustavno civilno procesno pravo*. GV Založba, Ljubljana 2004.
- Rosalyn Higgins: *Babel of Judicial Voices? Ruminations from the Bench*, v: *International and Comparative Law Quarterly*, št. 4, vol. 55 (2006), str. 791–804.
- Hans Kelsen: *Pure Theory of Law*. 2. izdaja, The Lawbook Exchange, Clark (NJ) 2009 (prevod Max Knight).
- Nico Krisch: *Beyond Constitutionalism: The Pluralist Structure of Postnational Law*. Oxford University Press, Oxford 2010.
- Vaughan Lowe: *International Law*. Oxford University Press, Oxford 2007.
- Paul Reuter: *Introduction au droit des traités*. 3. izdaja, Presses Universitaires de France, Pariz 1995.
- Paul Schiff Berman: *Global Legal Pluralism: A Jurisprudence of Law beyond Borders*. Cambridge University Press, Cambridge 2012.
- Anne-Marie Slaughter: *New World Order*. Princeton University Press, Princeton (NJ) 2005.
- Lovro Šturm: *Zbirka primerov iz ustavnega upravnega prava I*. Uradni list RS, 1997.
- Boštjan M. Zupančič: *The Owl of Minerva*. Eleven International Publishing, Utrecht 2008.
- Boštjan M. Zupančič in drugi: *Ustavno kazensko procesno pravo*. 2. izdaja, Pasadena, Ljubljana 2000.

Pravni viri:

- Ustanovna listina Organizacije združenih narodov, 1 UNTS XVI; Sklep o objavi besedila Ustanovne listine Organizacije združenih narodov in njenih sprememb, Ur. l. RS – Mednarodne pogodbe, št. 1/14 (Ur. l. RS, št. 2/14).
- Dunajska konvencija o pravu mednarodnih pogodb, Akt o notifikaciji nasledstva glede konvencij Organizacije združenih narodov in konvencij, sprejetih v Mednarodni agenciji za atomsko energijo, objavljen v Ur. l. RS – Mednarodne pogodbe, št. 9/92, 3/93, 9/93, 5/99, 9/08, 13/11 in 9/13, konvencija objavljena v Ur. l. SFRJ – Mednarodne pogodbe,

št. 30/72, njen novi prevod objavljen v Ur. l. RS – Mednarodne pogodbe, št. 13/11 (Ur. l. RS, št. 87/11).

Resolucija 1373, S/RES/1373 (2001), VS OZN, 28. september 2001.

Resolucija 1540, S/RES/1540 (2004), VS OZN, 26. april 2004.

Nikaragva proti ZDA (Merits), ICJ Reports, 27. junij 1986.

SEZNAM KRATIC

ACTA	Anti-Counterfeiting Trade Agreement (Trgovinski sporazum za boj proti ponarejanju)
ADP	Sporazum o ponovni vzpostavitvi samostojne in demokratične Avstrije ali Avstrijska državna pogodba
AJIL	American Journal of International Law
AKP	Afriške, karibske in pacifiške države
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations (Zveza držav jugovzhodne Azije)
BiH	Bosna in Hercegovina
BIT / BITs	Bilateral Investment Treaties (dvostranske mednarodne pogodbe o naložbah)
CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk)
CEF	Center of Excellence in Finance (Center za razvoj financ)
CTBT	Comprehensive Test Ban Treaty (Pogodba o celoviti prepovedi jedrskih poskusov)
ČSSR	Češkoslovaška
DDV	davek na dodano vrednost
DKPMP	Dunajska konvencija o pravu mednarodnih pogodb
DKPP	Dunajska konvencija o pogodbenem pravu
DKPMPMO	Dunajska konvencija o pravu mednarodnih pogodb med državami in mednarodnimi organizacijami ali med mednarodnimi organizacijami
DKNDMP	Dunajska konvencija o nasledstvu držav glede mednarodnih pogodb
DZ / DZ RS	Državni zbor Republike Slovenije
EC	European Commission (Evropska komisija)
ECR	European Court Reports
EGS	Evropska gospodarska skupnost
EK	Evropska komisija
EKČP	Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin
EP	Evropski parlament

ES	Evropska skupnost, Evropske skupnosti
ESAE	Evropska skupnost za atomsko energijo
ESP	Evropski sporazum o pridružitvi med Republiko Slovenijo na eni strani in Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami, ki delujejo v okviru EU, na drugi strani
EU	Evropska unija
FAB CE	Agreement on the Establishment of Functional Airspace Block Central Europe (Sporazum o vzpostavitvi funkcionalnega bloka zračnega prostora Srednje Evrope)
FAO	Food and Agriculture Organization (Mednarodna organizacija za hrano in kmetijstvo)
FLRJ	Federativna ljudska republika Jugoslavija
GACEDH	Grands arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade (Splošna mednarodna pogodba o tarifah in trgovini)
GS OZN / GS ZN	Generalna skupščina Organizacije združenih narodov
IAEA	International Atomic Energy Agency (Mednarodna agencija za atomsko energijo)
ICAO	International Civil Aviation Organization (Mednarodna organizacija za civilno letalstvo)
ICJ	International Court of Justice (Meddržavno sodišče v Haagu)
ICSID	International Centre for Settlement of Investment Disputes (Mednarodni center za reševanje investicijskih sporov)
ILA	International Law Association (Združenje za mednarodno pravo)
ILO	International Labor Organization (Mednarodna organizacija dela)
ILM	International Law Materials
ILR	International Law Reports
IMF	International Monetary Fund (Mednarodni denarni sklad)
IMO	International Maritime Organization (Mednarodna pomorska organizacija)
intra-EU BITS	Intra-EU Bilateral Investment Treaties (dvostranske mednarodne pogodbe o naložbah med državami članicami EU)
IRENA	International Renewable Energy Agency (Mednarodna agencija za obnovljivo energijo)
JAPTI	Javna agencija za podjetništvo in tuje investicije

KMP	Komisija Organizacije združenih narodov za mednarodno pravo
KVSE	Konferenca za varnost in sodelovanje v Evropi
MAI	Multilateral Agreement on Investment (večstranska mednarodna pogodba o naložbah)
MFN	most favoured nation (načelo države z največjimi ugodnostmi)
MG / MG RS	Ministrstvo za gospodarstvo Republike Slovenije
MKS	Mednarodno kazensko sodišče
MOD	Mednarodna organizacija dela
MPDPP	Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah
MPESKP	Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah
MOU	Memorandum of Understanding (memorandum o soglasju)
MZZ / MZZ RS	Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije
NAFTA	North American Free Trade Agreement (Mednarodna pogodba o prosti trgovini severnoameriških držav)
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Organizacija severnoatlantske pogodbe)
NEK	Nuklearna elektrarna Krško
OAD	Organizacija ameriških držav
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj)
OPIC	The Overseas Private Investment Corporation (Korporacija za čezmorske zasebne naložbe)
OVSE	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
OSSB	Okvirni sporazum o Savskem bazenu
OZEU	Odbor Državnega zbora Republike Slovenije za zadeve Evropske unije
OZN	Organizacija združenih narodov
OZP	Odbor Državnega zbora Republike Slovenije za zunanjo politiko
PCA	Permanent Court of Arbitration (Stalno arbitražno sodišče)
PCIJ	Permanent Court of International Justice (Stalno meddržavno sodišče)
PDEU	Pogodba o delovanju Evropske unije
PEGS	Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti
PES	Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti
PESAE	Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo
PEU	Pogodba o Evropski uniji

PLO	Palestinska oblast
PPSKZ	policijsko in pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah
PRPOSSB	Protokol o režimu plovbe k Okvirnemu sporazumu o Savskem bazenu
RPS	Register predpisov Slovenije
RS	Republika Slovenija
RSA	Receuil des sentences arbitrales
SDČP	Splošna deklaracija o človekovih pravicah
SE	Svet Evrope
SFRJ	Socialistična federativna republika Jugoslavija
SID	Slovenska izvozna in razvojna banka
SND	Skupnost neodvisnih držav
SOPS	Sporazum med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju
SSDOSSB	Sporazum o spremembah in dopolnitvah Okvirnega sporazuma o Savskem bazenu
STO	Svobodno tržaško ozemlje
SVZ	Služba Vlade RS za zakonodajo
SZ	Sovjetska zveza
SZVP	Skupna zunanja in varnostna politika Evropske Unije
TUL	Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law (Komisija Združenih narodov za mednarodno trgovinsko pravo)
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development (Konferenca OZN za trgovino in razvoj)
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, kulturo in znanost)
UNTS	United Nations Treaty Series
UPB	Uradno prečiščeno besedilo
Ur. l. RS	Uradni list Republike Slovenije
UL OZN	Ustanovna listina OZN
USTR	Office of the United States Trade Representative (Urad trgovinskega predstavništva ZDA)
UZITUL	Ustavni zakon za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije
VRS	Vlada Republike Slovenije
WB	World Bank (Svetovna banka)

WIPO	World Intellectual Property Organization (Svetovna organizacija za intelektualno lastnino)
WTO	World Trade Organisation (Svetovna trgovinska organizacija)
YILC	Yearbook of International Law Commission
ZD	Zakon o dedovanju
ZDA	Združene države Amerike
ZDIJZ	Zakon o dostopu do informacij javnega značaja
ZMP	Sektor za mednarodno pravo Ministrstva za zunanje zadeve RS
ZN	Združeni narodi
ZRJ	Zvezna republika Jugoslavija
ZSDZVZEU	Zakon o sodelovanju med državnim zborom in vlado v zadevah Evropske unije
ZSSR	Zveza sovjetskih socialističnih republik ali Sovjetska zveza
ZZZ / ZZZ-1	Zakon o zunanjih zadevah